

Commissie Geesteswetenschappen

**Het computergebruik door onderzoekers werkzaam
bij de faculteiten Letteren, Godgeleerdheid en Wijsbegeerte**

*Samenvattend verslag van gesprekken gevoerd
door de secretaris van de Commissie Geesteswetenschappen
met vertegenwoordigers van de faculteiten*

AEN SIEN OFTE FACIAT DER HUYSINGE VAN DE
REN LOUYS ENDE HENDRICK TRIP STAENDE OP
VEST ZY VAN D' OUDE SINGEL OFTE CLOVENIERS
CHWAL BY Sr ANTHONIS MARCT TOT AMSTERDAM.

Commissie Geesteswetenschappen

**Het computergebruik door onderzoekers werkzaam
bij de faculteiten Letteren, Godgeleerdheid en Wijsbegeerte**

*Samenvattend verslag van gesprekken gevoerd
door de secretaris van de Commissie Geesteswetenschappen
met vertegenwoordigers van de faculteiten*

Inhoudsopgave

1. Inleiding 7

2. Samenvattend verslag van de gevoerde gesprekken 7

3. Bijlage:

- Overzicht van het bij de faculteiten der Letteren (UvA: Geesteswetenschappen) beschikbare personeel informatietechnologie 10
- Overzicht van het bij de faculteiten filosofie en theologie beschikbare personeel informatietechnologie 13

Informatie Commissie Geesteswetenschappen 14

1. Inleiding

De eerste aanbeveling in het advies van de Commissie Geesteswetenschappen *De computer en het alfaonderzoek* (1997) luidt dat de universiteiten moeten zorgen voor de nodige faciliteiten om de alfaonderzoeker in staat te stellen met vrucht van de computer gebruik te maken. Die faciliteiten – dikwijls nu nog in onvoldoende mate aanwezig – behoren volgens het advies tot de voor het onderzoek normale en onmisbare infrastructuur en moeten in dat kader gefinancierd worden. De instellingen wordt aangeraden hieraan bij hun financieringsbeleid de nodige aandacht te besteden. De Commissie wilde het niet bij deze algemene aanbeveling laten, maar verzocht haar secretaris met vertegenwoordigers van de faculteiten gesprekken te voeren om meer in concreto na te gaan hoe het gesteld is met de faciliteiten voor het computergebruik ten behoeve van het alfaonderzoek en om de visie van de faculteiten te horen over het wat dit betreft te voeren beleid.

De secretaris sprak in 1998 en 1999 met vertegenwoordigers van de Faculteiten der Letteren, Geesteswetenschappen, Godgeleerdheid en Wijsbegeerte van de KUN, RUG, UL, UVA, UU en VU. Van gesprekken wordt hieronder verslag gedaan.

2. Samenvattend verslag van de gevoerde gesprekken

De faculteiten kampen nagenoeg alle met dezelfde problemen. De aard en de ernst van de problemen verschillen enigszins per vakgebied en per universiteit. De faculteiten godgeleerdheid en wijsbegeerte van de UU vormen een gunstige uitzondering: de hier aan onderzoekers bij het computergebruik geboden ondersteuning is in alle opzichten voldoende. Alle andere faculteiten blijken niet in staat om onderzoekers de ondersteuning te bieden die zij zelf eigenlijk wenselijk achten.

** Er is te weinig personeel om de onderzoekers voldoende te kunnen ondersteunen bij het gebruik van de computer*

Zoals uit de als bijlage bij deze notitie gevoegde overzichten moge blijken, is er meestal net voldoende personeel voor wat men in Leiden de ‘eerste-lijns-ondersteuning’ noemt, dat wil zeggen ondersteuning om eenvoudige problemen bij het computergebruik op te lossen en om het netwerk, c.q. de systemen draaiende te houden. Overigens komen ook helpdeskmedewerkers, netwerkbeheerders en systeembeheerders dikwijls handen tekort. Een bijkomend probleem dat zich vooral bij Letteren voordoet is dat voor de massale aanschaf van nieuwe computers (met windows 95, 98 of windows NT) extra personeel moet worden aangetrokken om de honderden machines te installeren en de gebruikers te instrueren. Ondersteuning bij het meer geavanceerde gebruik van de computer (de ‘tweede-lijns-ondersteuning’, onder meer ten behoeve van tekstanalyse, tekstkritiek, de uitgave van teksten, de analyse van beeldmateriaal en het testen van modellen) schiet er echter

meestal bij in, omdat men nauwelijks of niet beschikt over de nodige programmeurs, software-specialisten en systeemanalisten.

De voor informatietechnologische ondersteuning beschikbare personele formatie loopt per faculteit uiteen, maar in de meeste gevallen gaf men aan dat men pas met een verdubbeling van het personeel uit de brand zou zijn.

Het gebrek aan ondersteunend personeel voor het computergebruik laat zich gemakkelijk verklaren. Alfafaculteiten hebben traditioneel minder obp-ondersteuning dan de bètafaculteiten. De laatste beschikken voor de aanstelling van obp over een ruimer budget en kunnen dus gemakkelijker ondersteunend personeel voor computergebruik aanstellen. Daarbij moet worden bedacht dat alfa's voor de toepassing van informatietechnologie bij hun onderzoek al geruime tijd niet minder behoefte aan ondersteuning hebben dan bèta's vanwege het betrekkelijk ingewikkelde karakter van het computergebruik bij sommig alfa-onderzoek (gecompliceerd onderzoekmateriaal; problemen die kunnen opdoemen bij de 'vertaling' van hypothesen in een model dat door de computer getest kan worden; noodzaak van speciale programmatuur voor talen met een ander schrift).

** De materiële ondersteuning schiet naar verhouding dikwijls tekort*

De installering van informatietechnologische voorzieningen is bij de ene faculteit verder gevorderd dan bij de andere. De Faculteit der Geesteswetenschappen van de UVA had in 1998 nog steeds geen volledig netwerk, aangezien de bekabeling van de 14 panden waarin de faculteit is gehuisvest, nog niet gereed was. Alle andere faculteiten hebben wel een netwerk, maar de daarop aangesloten computers zijn dikwijls verouderd en aan vervanging toe.

Het blijkt vaak moeilijk om de aanschaf van apparatuur voor alfa-onderzoek gefinancierd te krijgen, deels omdat de benodigde bedragen naar verhouding zo gering zijn – te klein meestal om te verwerven uit de NWO-pot 'grote investeringen'. Ook wat dit betreft verkeren de alfa's in een ongunstiger positie dan de bèta's. Anders dan bètafaculteiten zijn de faculteiten op alfagebied vaak nog niet toe aan de aanschaf van kostbare apparatuur, omdat hun basisvoorzieningen nog niet in orde zijn.

** Betrekkelijke onkunde bij alfa-onderzoekers over de mogelijkheden die de computer hun bij het onderzoek zou kunnen bieden*

Toepassing van informatietechnologie is een bètazaak, en alfa's blijven alfa's: dat werd tijdens meer dan een gesprek naar voren gebracht. Opgemerkt werd overigens ook dat onkunde ten aanzien van de toepassing van informatietechnologie evengoed op andere wetenschapsgebieden voorkomt. Hoe het ook zij, gebrekkige scholing op informatietechnologisch terrein kan er weleens toe leiden dat onderzoekers bij de opzet van hun onderzoeksprojecten onvoldoende rekening houden met de mogelijkheden die de computer hun bij het onderzoek kan bieden. Bijscholing van de onderzoekers die werkzaam zijn op terreinen waar de computer op geavanceerde wijze wordt gebruikt, lijkt hard nodig.

Daar staat tegenover dat veel onderzoekers die voor hun onderzoek geavanceerde software gebruiken, zich wél de nodige kennis hebben eigen gemaakt, en/of zich van de nodige deskundige ondersteuning hebben verzekerd, meestal buiten de eigen instelling. Het is van groot belang dat alfa-onderzoekers zelf meewerken aan de ontwikkeling en het onderhoud van de voor hun onderzoek benodigde software.

Tenslotte:

** Samenwerking met de Universiteitsbibliotheek*

De Universiteitsbibliotheek schaft CD-roms aan voorzover dat binnen haar budget past. In sommige gevallen schieten de financiële middelen daartoe tekort, zoals bij de VU. Niet zelden kunnen de CD-roms vanaf de werkplek worden geraadpleegd; soms is dat om technische redenen (nog) niet mogelijk.

** Het gebruik van informatietechnologie bij het onderwijs*

Bij het onderwijs gelden soortgelijke problemen als bij het onderzoek. Er is te weinig ondersteunend personeel. De software, indien beschikbaar, voldoet niet altijd aan de wensen van de docenten. Opgemerkt werd ook dat de bij het onderwijs gebezigde programmatuur vaak maar weinig duurzaam is: het ene programma is nog niet ingeburgerd of het wordt alweer door het andere vervangen, en de gebruiker is wel gedwongen op het nieuwe over te stappen.

G.W. Muller
maart 1999

Overzicht van het bij de faculteiten der Letteren (UVA: Geesteswetenschappen) beschikbare personeel informatietechnologie

	Functies Leidinggevend/ Coördinerend		Functies 'Eerste lijn' (beheer systemen, eenvoudige problemen oplossen)		Functies 'Tweede lijn' (programmeurs, softwarespecialisten, systeemanalisten etc.)		Functies Administratief	Totaal
KUN (Computer Onder- steunings Groep, COG)	Hoofd ICT-deskundige	0,8 fte 1,0 fte	Systeembeheerder Medewerker instructie/ onderhoud Medewerker interne ondersteuning Medewerker helpdesk	1,0 fte 0,8 fte 0,8 fte 1,0 fte	Medewerker 2e lijns- ondersteuning Medewerker technisch beheer & service	0,8 fte 1,0 fte		
	subtot.	1,8 fte	subtot.	3,6 fte	subtot.	1,8 fte		7,2 fte¹
RUG (ICT-Centrum)	Afdelingshoofd	1,0 fte	Helpdesk Netwerkbeheer Systeembeheer	0,9 fte 2,7 fte 2,6 fte	Programmeur Softwarespecialisten	0,5 fte 3,1 fte		
	subtot.	1,0 fte	subtot.	6,2 fte²	subtot.	3,6 fte³		10,8 fte

¹ Dit is inclusief 0,1 fte ondersteuning van het rekencentrum van de KUN, dus niet specifiek voor de Fac. Letteren.

² Extra: 2 student-hulpen per dag van 09.00 tot 17.00 tot 17.00 tot 22.00 uur.

³ Van de fte's uit de kolommen 'Eerste lijn' en 'Tweede lijn' (totaal 9,8 fte) bestaat 5,9 fte uit formatieve ruimte, 3 medewerkers zijn gedetacheerd.

Overzicht van het bij de faculteiten der Letteren (UVA: Geesteswetenschappen) beschikbare personeel informatietechnologie

	Functionies Leidinggevend/ Coördinerend	Functionies 'Eerste lijn' (beheer systemen, eenvoudige problemen oplossen)	Functionies 'Tweede lijn' (programmeurs, softwarespecialisten, systeemanalisten etc.)	Functionies Administratief	Totaal
UL Informatiserings- en Talencentrum (ITC), afdeling Automatisering en gebruikersonder- steuning (A&G) ^{4,5}	Hoofd 1,0 fte	1e lijnsgebruikers- ondersteuning 2,3 fte ⁶ Netwerk- en systeem- beheer 2,0 fte	2e lijnsondersteuning/ IT-specialist ⁷ 3,0 fte	Secretariaat / Helpdesk 2,0 fte	
	subtot. 1,0 fte	subtot. 4,3 fte	subtot. 3,0 fte	subtot. 2,0 fte	10,3 fte
UU (Centrum voor Informatisering en Mediaondersteu- ning,CIM)	Directeur 1,0 fte	Docent gebruikerstraining 1,0 fte	Consultant ICT 0,8 fte	Administratie/ secretariaat 0,6 fte	
	Coördinator gebruikers- ondersteuning 1,0 fte Coördinator leerzalen 1,0 fte	Helpdesk studenten 2,0 fte Helpdesk medewerker 2,4 fte Technische dienst 2,0 fte Systeembeheerder Unix 1,0 fte Systeembeheerder NT 1,0 fte (Systeembeheerder onderwijs) 1,0 fte Netwerkbeheerder 1,0 fte	Technisch wetenschappelijk analist/programmeur 1,0 fte		
	subtot. 3,0 fte	subtot. 11,4 fte	subtot. 1,8 fte	subtot. 0,6 fte	16,8 fte

⁴ Het ITC omvat verder een talenlaboratorium; ook ressorteren onder het ITC docenten voor praktische talencursussen, docenten voor Nederlands als tweede taal en coördinatoren voor computer ondersteund onderwijs. Voor de afdeling A&G is dus slechts een gedeelte van de genoemde formatie beschikbaar.

⁵ In het kader van een migratieproject richting Windows NT wordt de totale formatie van de afdeling A&G tot 1 september 1999 uitgebreid met 2,0 fte waarvan 1,0 fte voor 1e lijnsondersteuning en netwerkbeheer; 0,5 fte voor coördinatie werkzaamheden en 0,5 fte voor de directeur.

⁶ De structurele omvang van de 1e lijnsondersteuning wordt tot 1 januari 2000 opgehoogd tot 2,8 fte.

⁷ Met name op het gebied van het onderwijs en onderzoek.

Overzicht van het bij de faculteiten der Letteren (UvA: Geesteswetenschappen) beschikbare personeel informatietechnologie

	Functies Leidinggevend/ Coördinerend		Functies 'Eerste lijn' (beheer systemen, eenvoudige problemen oplossen)		Functies 'Tweede lijn' (programmeurs, softwarespecialisten, systeemanalisten etc.)		Functies Administratief		Totaal
UvA (Dienst Informatie- en Communicatie Technologie, ICT)	Hoofd	1,0 fte	Helpdesk medewerkers	4,0 fte	Beheerder bestuur- & beheersystemen	0,5 fte	Administratie/ secretariaat	1,0 fte	11 fte
	Sectiecoördinator	1,0 fte	Netwerk- en systeem- beheer	2,5 fte					
	Sectiecoördinator tech- nische infrastructuur	1,0 fte							
	subtot.	3,0 fte	subtot.	6,5 fte	subtot.	0,5 fte	subtot.	1,0 fte	
VU	Hoofd	1,0 fte	Helpdeskmedewerkers	1,1 fte	Programmeur	0,6 fte			5,5 fte
			Netwerkbeheerder	1,2 fte	Systeemanalist	0,6 fte			
			Systeembeheerder	1,0 fte	— ⁸				
	subtot.	1,0 fte	subtot.	3,3 fte	subtot.	1,2 fte			

⁸ Er zijn geen softwarespecialisten; dit werk wordt door de systeemanalist of programmeur gedaan.

Overzicht van het bij de faculteiten filosofie en theologie beschikbare personeel informatietechnologie

	filosofie	theologie
KUN	0,7	1,0 ¹
RUG	0,8 ²	0,1 ³
UL	0,2 ⁴	0,4
UU	2,5	1,6 ⁵
UVA	valt onder geesteswet.	valt onder geesteswet.
VU	0,5 ⁶	0,5 ⁶ en 0,7 ⁷

¹ Betreft ondersteuning die sinds 1 juli 1998 wordt ‘ingehuurd’ van de Faculteit der Letteren.

² Netwerkbeheerder met 1,0 aanstelling, die echter voor 0,2 andere taken heeft.

³ Netwerkbeheerder met 0,5 aanstelling, die echter voor 0,4 andere taken heeft.

⁴ Tot 1 april 1999 aangesteld met gelden uit het studeerbaarheidsfonds t.b.v. ondersteuning computergebruik bij het onderwijs. Een aanvraag van de faculteit voor een 0,3 aanstelling van een systeembeheerder werd niet gehonoreerd.

⁵ Waarvan 0,6 tijdelijk.

⁶ Filosofie en theologie worden samen door 1 fte netwerkbeheerder bediend.

⁷ Voor het Unix-netwerk.

Informatie Commissie Geesteswetenschappen

U kunt exemplaren van deze publicatie aanvragen door uw schriftelijke verzoek te richten aan:
Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen
Secretariaat van de Commissie Geesteswetenschappen
Postbus 19121
1000 GC Amsterdam.

U kunt ook bellen of e-mailen naar het secretariaat van de Commissie Geesteswetenschappen

- mw. C.A.L. Arkes-Jonk, tel. 020-5510860, e-mail christine.arkes@bureau.knaw.nl
- mw. B.M.J. Peeters, tel. 020-5510782, e-mail bernadette.peeters@bureau.knaw.nl
- mw. drs. S. van Vugt, tel. 020-5510776, e-mail sabine.van.vugt@bureau.knaw.nl

Meer informatie over de Commissie Geesteswetenschappen treft u aan op de home page: ‘<http://www.knaw.nl/cgw>’ (vanaf mei 1999).